

Міністерство
внутрішніх справ України

ОБСЕ

Організація з безпеки та
співробітництва в Європі
Координатор проектів ОБСЕ в Україні

НАСИЛЬСТВО В СІМ'І ТА ДІЯЛЬНІСТЬ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ ЩОДО ЙОГО ПОДОЛАННЯ

ДОДАТОК ДО НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ПОСІБНИКА
ДО СПЕЦІАЛІЗОВАНОГО КУРСУ

з протидії насильству в сім'ї
для курсантів факультетів міліції громадської безпеки
вищих навчальних закладів, підпорядкованих
Міністерству внутрішніх справ України

**НАСИЛЬСТВО В СІМ'І ТА ДІЯЛЬНІСТЬ
ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ ЩОДО ЙОГО
ПОДОЛАННЯ**

**ДОДАТОК
ДО НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ПОСІБНИКА
до спеціалізованого курсу
з протидії насильству в сім'ї
для курсантів вищих навчальних закладів
МВС України**

Київ – 2012

УДК 343.5/.6(075.8)

ББК 67.408я73

НЗ1

Насильство в сім'ї та діяльність органів внутрішніх справ щодо його подолання: додаток до навчально-методичного посібника для курсантів вищих навчальних закладів МВС України / Укладачі: Запорожцев А.В., Лабунь А.В., Заброда Д.Г., Басиста І.В., Дроздова І.В., Брижик В.О., Мусієнко О.М. – Київ, 2012. – 56 с.

Ухвалено до видання Міністерством внутрішніх справ України з присвоєнням грифа «Допущено МВС України».

Навчально-методичний посібник «Насильство в сім'ї та діяльність органів внутрішніх справ щодо його подолання» допущений для використання у навчальному процесі під час підготовки курсантів вищих навчальних закладів МВС України згідно експертного висновку від 26.03.2012.

Спеціалізований курс та матеріали методичного посібника з протидії насильству в сім'ї будуть корисними для підготовки курсантів факультетів міліції громадської безпеки навчальних закладів системи МВС та підвищення кваліфікації дільничних інспекторів міліції.

Організація з безпеки та
співробітництва в Європі
Координатор проектів ОБСЄ в Україні

Опубліковано Координатором проектів ОБСЄ в Україні в рамках проекту «Посилення спроможності установ, відповідальних за протидію насильству в сім'ї в Україні»

Усі права захищені. Зміст цієї публікації може безкоштовно копіюватися та використовуватися для освітніх і інших некомерційних цілей за умови посилання на джерело інформації.

ОБСЄ, інститути ОБСЄ та Координатор проектів ОБСЄ в Україні не несуть відповідальності за зміст та погляди, висловлені експертами або організаціями в цьому матеріалі.

ISBN 978-966-388-413-4

Україна, 01034, Київ
вул. Стрілецька, 16
www.osce.org/ukraine
© ОБСЄ 2012

Укладачі:

- Запорожцев А.В.** Заступник начальника Департаменту громадської безпеки – начальник управління дільничних інспекторів міліції Міністерства внутрішніх справ України, полковник міліції;
- Лабунь А.В.** Головний інспектор управління дільничних інспекторів міліції Департаменту громадської безпеки Міністерства внутрішніх справ України, майор міліції;
- Заброда Д.Г.** Перший проректор з навчально-методичної та наукової роботи Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент, полковник міліції;
- Басиста І.В.** Професор кафедри кримінального процесу та криміналістики Львівського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент, підполковник міліції;
- Дроздова І.В.** Професор кафедри адміністративного права і адміністративного процесу Львівського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент, підполковник міліції;
- Брижик В.О.** Доцент кафедри громадської безпеки Навчально-наукового інституту підготовки кадрів громадської безпеки та психологічної служби Національної академії внутрішніх справ, полковник міліції у відставці;
- Мусієнко О.М.** Експерт, підполковник міліції у відставці.

ЗМІСТ

1. РОЗДІЛ. Програма спеціалізованого курсу з протидії насильству в сім'ї	7
2. РОЗДІЛ. Тематичний план курсу	11
3. РОЗДІЛ. Матеріали для проведення рольових ігор «Дії працівників міліції по прибутті на сімейно-побутовий конфлікт» з використанням засобів відеофіксації	13
3.1. Хід проведення та розрахунок часу	17
3.2. Обставини, які слід враховувати при прийнятті рішення про порядок дій працівників міліції щодо втручання у сімейний конфлікт	18
3.3. Рекомендації працівникам міліції щодо втручання у сімейний конфлікт	20
3.4. Дії ДІМ в екстремальних ситуаціях, пов'язаних з припиненням насильства в сім'ї	23
3.5. Сценарії для проведення рольових ігор	25
• 1-й сценарій	25
• 2-й сценарій	30
• 3-й сценарій	36
СПИСОК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ	41
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	42

РОЗДІЛ 1

Програма спеціалізованого курсу з протидії насильству в сім'ї

1. Мета курсу:

- надання курсантам знань щодо поняття насильства в сім'ї, видів, причин та умов його проявів; про правові основи протидії насильству та форми і методи діяльності працівників міліції, спрямованої на попередження, виявлення та припинення насильства в сім'ї;
- формування вмінь і навичок ведення такої діяльності;
- формування особистого ставлення до насильства в сім'ї як до грубого порушення прав людини та співчутливого ставлення до осіб, які страждають від такого насильства.

Складовими мети є:

- освітня (навчальна) – сприяти становленню сучасного всебічно-розвинутого висококваліфікованого фахівця-юриста для органів внутрішніх справ, здатного на достатньому рівні репрезентувати органи внутрішніх справ у відносинах з іншими державними органами, органами місцевого самоврядування та громадянами, формувати та розвивати правові знання курсантів, уміння аналізувати нормативно-правові акти та інші документи; виробляти навички самостійного аналізу адміністративно-правових явищ, умінь застосовувати отримані знання при оцінці конкретної ситуації; виробляти настанови на оволодіння професійними вміннями та навичками;
- виховна – формувати ціннісні орієнтири курсантів відповідно до ідеалів гуманізму, демократії, соціальної справедливості, поваги до особистості; виховувати активну громадянську позицію; сприяти усвідомленню ролі та значення юридичної діяльності в розбудові та зміцненні української держави; формувати в майбутніх працівників міліції високий рівень правової свідомості та правової культури, професійних та особистісних якостей.

2. Найважливіші світоглядні ідеї та категорії, які підлягають засвоєнню під час вивчення курсу:

- ідея про те, що протидія насильству в сім'ї є складною міждисциплінарною проблемою, у якій переплітаються різні аспекти – правові, психологічні, соціологічні, педагогічні, медичні, тому необхідною умовою успішної протидії насильству в сім'ї є координація і об'єднання зусиль різних державних органів і установ, а також громадських організацій;
- розуміння працівниками міліції того, що права і свободи людини, її життя і здоров'я, честь і гідність є найважливішими соціальними цінностями, захист яких є їх найважливішим обов'язком.

3. Завдання вивчення курсу.

В результаті вивчення курсу курсанти повинні знати:

1) на понятійному рівні: основні положення законодавства України, що регулюють діяльність служби дільничних інспекторів міліції з протидії насильству у сім'ї; основи тактики дій дільничних інспекторів міліції при виявленні означених правопорушень, принципи, методи та способи тактичних дій у типових ситуаціях;

2) на фундаментальному рівні: особливості змісту суспільних відносин, що виникають під час означеної діяльності дільничних інспекторів міліції; основні проблеми, які є актуальними у сфері протидії насильству; перелік передбачених законодавством України спеціальних заходів з попередження насильства в сім'ї та обсяг повноважень дільничних інспекторів міліції у сфері протидії жорсткому поведженню між членами сім'ї, а також шляхи удосконалення правоохоронної діяльності у даній галузі;

3) на практично-творчому рівні: систему державних органів, установ, служб і організацій щодо попередження сімейного насильства; форми та методи діяльності працівників міліції громадської безпеки, зокрема дільничних інспекторів міліції; форми та порядок взаємодії дільничних інспекторів міліції з іншими підрозділами ОВС, правоохоронними органами, органами місцевого самоврядування та громадськістю.

В результаті вивчення курсу курсанти повинні вміти:

1) на репродуктивному рівні: відтворювати основні поняття та категорії, що відображають сутність протидії насильству, а також положення нормативно-правових актів, що регулюють діяльність ДІМ із означеного питання;

2) на алгоритмічному рівні: довільно використовувати засвоєні знання для розв'язання типових ситуацій, що виникають під час діяльності працівників міліції громадської безпеки, зокрема ДІМ, а також організувати свою діяльність на основі певного алгоритму; складати необхідні службові та інші документи;

3) на евристичному рівні: знаходити шляхи розв'язання нетипових задач, що виникають у працівника міліції громадської безпеки під час виявлення, припинення означеного правопорушення, застосування заходів адміністративного примусу, а також налагодження спілкування з громадянами (жертвами) і правопорушниками;

4) на творчому рівні: переосмислювати наявні знання стосовно нових фактів; адаптувати раніше отриманий досвід до змінних умов та

нестандартних ситуацій; варіативно розв'язувати професійні завдання у вмінні самостійно вести експериментальну, науково-дослідницьку діяльність.

4. Форми організації навчання.

Формування знань, вмінь та навичок забезпечується поєднанням лекцій, практичних занять з елементами тренінгів та самостійної роботи.

На лекціях курсанти отримують основні теоретичні знання з тем курсу.

На тренінгах курсанти формують навички застосування отриманих теоретичних знань шляхом розв'язання практичних задач, виконання імітаційних вправ, участі у рольових іграх тощо.

Самостійна робота передбачає самостійне осмислення змісту лекцій, вивчення нормативних документів та інших рекомендованих матеріалів (монографій, статей, підручників, навчальних посібників), підготовку до тренінгів.

РОЗДІЛ 2

Тематичний план курсу

№	Назва теми	Всього аудит. годин	Лек- ції	Тре- нінги	Самостійна робота
1.	Поняття насильства в сім'ї. Законодавство України з попередження насильства в сім'ї. Види та форми насильства в сім'ї.	6	2	4	6
2.	Причини та умови вчинення насильства в сім'ї. Кримінологічні характеристики кривдників та жертв сімейного насильства. Психологічні особливості особистостей та поведінки членів сім'ї, в якій чиниться насильство.	6	2	4	6
3.	Правові основи попередження насильства в сім'ї в Україні. Державні органи та соціальні установи як суб'єкти протидії насильству в сім'ї. Організаційно-правова основа їх взаємодії. Форми і методи діяльності працівників міліції щодо попередження, виявлення, припинення та документування насильства в сім'ї.	6	2	4	6
	Підсумковий модульний контроль (тестування)				
	Всього	18	6	12	18

ТЕМА 1**Поняття насильства в сім'ї. Законодавство України з попередження насильства в сім'ї. Види насильства в сім'ї.**

Питання для розгляду: Історичні аспекти становлення проблеми насильства у сім'ї. Законодавство України з попередження насильства в сім'ї. Конституція України (ст. ст. 3, 21-24, 27-29, 32, 51, 52). Закон України «Про попередження насильства в сім'ї» від 15.11.2001 (зі змінами, внесеними Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства стосовно протидії насильству в сім'ї» від 25.09.2008). Поняття сім'ї відповідно до Сімейного кодексу України. Фізичне насильство в сім'ї. Сексуальне насильство в сім'ї. Психологічне насильство в сім'ї. Економічне насильство в сім'ї. Форми насильства в сім'ї.

ТЕМА 2**Причини та умови вчинення насильства в сім'ї. Кримінологічні характеристики кривдників та жертв сімейного насильства. Психологічні особливості особистостей та поведінки членів сім'ї, в якій чиниться насильство.**

Питання до розгляду: Гендерні витоки насильства в сім'ї. Основні теорії насильства: «соціально-історична» або «соціокультурна», «системно-сімейна», «індивідуально-психологічна». Міфи та факти про насильство в сім'ї. Причини конфліктів у сім'ях, викликані психологічними особливостями особистості чоловіка та історією його життя; викликані психологічними особливостями особистості жінки та її життєвою історією; обумовлені особливостями подружніх відносин. Кримінологічні характеристики осіб, які чинять насильство в сім'ї, типологія їх особистостей. Поняття та форми віктимної поведінки. Рівні процесу віктимізації жертви. Класифікації жертв, фази їх поведінки у сімейному конфлікті. Психологічні особливості поведінки членів сім'ї, в якій чиниться насильство.

ТЕМА 3**Правові основи попередження насильства в сім'ї в Україні. Форми і методи діяльності працівників міліції щодо попередження, виявлення, припинення та документування насильства в сім'ї.**

Питання до розгляду: Правові основи попередження насильства в сім'ї в Україні. Досвід зарубіжних країн у подоланні насильства у сім'ї. Державні органи та соціальні установи як суб'єкти протидії насильству в сім'ї. Організаційно-правова основа їх взаємодії. Поняття заходів з попередження насильства в сім'ї. Відповідальність за вчинення насильства в сім'ї. Кримінальна відповідальність за вчинення насильства в сім'ї. Адміністративна відповідальність за вчинення насильства в сім'ї. Цивільно-правова відповідальність за вчинення насильства в сім'ї. Форми і методи діяльності працівників міліції щодо попередження, виявлення, припинення та документування насильства в сім'ї.

РОЗДІЛ 3

**Матеріали для проведення рольових ігор
«Дії працівників міліції по прибутті на сімейно-побутовий конфлікт»
з використанням засобів відеофіксації**

МІСЦЕ ПРОВЕДЕННЯ	Кімната, обладнана засобами відео- та аудіо-спостереження, поділена на дві частини (одна з них – умовно «кухня», інша – кімната для відпочинку)
ДІЙОВІ ОСОБИ	Чоловік (Ч)
	Жінка (Ж)
	Син (15 років) (С)
	Дочка (19 років) (Д)
	Дитина (11 років) (ДТ)
	Мати жінки (65 років) (Б)
	Батько жінки (70 років, частково паралізований внаслідок інсульту) (ДД)
	1 Сусід (45 років) (1С)
	2 Сусідка (56 років) (2С)
	1 Дільничний інспектор міліції (1 ДІМ)
	2 Дільничний інспектор міліції (2 ДІМ)
МІСЦЕ ПОДІЇ	Події відбуваються на кухні однокімнатної ізольованої квартири, у вечірній час (20 г. 30 хв.)
МАТРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	Засоби відео- та аудіо- спостереження Стіл, стільці, посуд на столі (тарілки, чашки, кухонний ніж, чайник, страви) Роздатковий матеріал (картки із текстом ролей, витяги із нормативно-правових актів, проекти (схеми) процесуальних документів) Спеціальні засоби, радіостанції, навчальна зброя, засоби виявлення та пакування доказів, медична аптечка

**НОРМАТИВНІ
АКТИ**

1. Конституція України. – 1996.
2. Закон України «Про попередження насильства в сім'ї» від 15 листопада 2001 р.
3. Закон України «Про міліцію» від 20 грудня 1990 р.
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення
5. Кримінально-процесуальний кодекс України
6. Кримінальний кодекс України
7. Сімейний кодекс України
8. Постанова КМУ «Про затвердження Порядку розгляду заяв та повідомлень про вчинення насильства в сім'ї або реальну його загрозу» від 26 квітня 2003 р. № 616
9. Наказ Міністерства України у справах сім'ї, дітей та молоді та МВС «Про затвердження Інструкції щодо порядку взаємодії управлінь (відділів) у справах сім'ї, молоді та спорту, служб у справах дітей, центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді та відповідних підрозділів органів внутрішніх справ з питань здійснення заходів з попередження насильства в сім'ї» від 07 вересня 2009 р. № 3131/386
10. Наказ Державного комітету України у справах сім'ї та молоді, МВС, МОН, МОЗ «Про затвердження Порядку розгляду звернень та повідомлень з приводу жорстокого поводження з дітьми або реальної загрози його вчинення» від 16 січня 2004 р. № 5/34/24/11
11. Наказ МВС «Про затвердження Положення про службобудільничних інспекторів міліції в системі Міністерства внутрішніх справ України» від 11 листопада 2010 р. № 550.
12. Наказ МВС «Про затвердження Інструкції про порядок приймання, реєстрації та розгляду в органах і підрозділах внутрішніх справ України заяв і повідомлень про злочини, що вчинені або готуються» від 14 квітня 2004 р. № 400
13. Наказ МВС «Про затвердження Статуту патрульно-постової служби міліції» від 28 липня 1994 р. № 404

	<p>14. Наказ МОЗ України «Про затвердження Правил судово-медичного визначення ступеня тяжкості тілесних ушкоджень» від 17 січня 1995 р. № 6</p> <p>15. Вказівка МВС України «Про забезпечення зачитування основних прав затриманих під час затримання громадян за підозрою в учиненні злочину або у зв'язку з учиненням адміністративного правопорушення» від 18 квітня 2006 р. № 338</p>
<p>НАВЧАЛЬНА ТА МЕТОДИЧНА ЛІТЕРАТУРА</p>	<p>1. Дмитренко М.І., Заброта Д.Г. Дії дільничних інспекторів міліції в екстремальних ситуаціях. Дніпропетровськ: Дніпропетр. юрид. ін-т МВС України. – 2001</p> <p>2. Дмитренко М.І., Тропін М.В., Власов П.О. Попередження насильства в сім'ї. Методичні рекомендації. – Дніпропетровськ, 2001</p> <p>3. Закон України «Про попередження насильства в сім'ї» (науково-практичний коментар) / Під ред. О.М. Рудневої – Харків: Спайк, 2003</p> <p>4. Запобігання насильству в сім'ї. Практичний посібник для дільничних інспекторів міліції / Київ. Школа рівних можливостей: ред.-упоряд. О.В. Ляковська. – К., 2004</p> <p>5. Збірник ситуаційних задач та алгоритмів правильних дій працівників міліції під час виконання службових обов'язків по охороні громадського порядку та боротьбі зі злочинністю. – К., ГУРОС, УПП, 1999</p> <p>6. Насильство в сім'ї. Коментар // Руднева О.М., Голіна В.В., Гуророва Н.О., Христова Г.О., Вовк Д.О.: У збірнику «Гендерне законодавство: Порівняльний аналіз та коментарі. – Київ.: Заповіт, 2005</p> <p>7. Онишко Ю.В., Морозова Т.Р., Осипов О.В., Семенцул В.Е. Організація роботи органів внутрішніх справ щодо профілактики злочинів, які вчиняються в сімейному середовищі. Психологічні аспекти дій працівника міліції у випадку насильства в сім'ї: Методичні рекомендації. – К., 2002</p> <p>8. Пам'ятка дільничному інспектору міліції при розгляді заяв і повідомлень про вчинення насильства в сім'ї: Бібліотечка дільничного інспектора міліції. К.: Управління дільничних інспекторів міліції, Департамент громадської безпеки МВС України, 2005</p>

	<p>9. Правові та кримінологічні засади запобігання насильству в сім'ї: Навч. посіб. / За заг. ред. О.М. Джужі, І.В. Опришка, О.Г. Кулика. – К.: Нац. акад. внутр. справ України, 2005</p> <p>10. Роль дільничних інспекторів міліції у попередженні насильства в сім'ї та жорстокого поводження з дітьми: алгоритм профілактики та припинення насильницьких дій: Навчально-методичний комплекс / Укладачі: Брижик В., Буров С., Христова Г. – К.: МВС України, 2009</p>
--	---

3.1. Хід проведення та розрахунок часу

№	Зміст частин	Час (хв.)
	ПІДГОТОВЧА ЧАСТИНА	15
1	Підготовка технічного обладнання	5
2	Розподіл ролей з урахуванням можливого корегування в ході проведення рольової гри	5
3	Постановка завдання учасникам рольової гри	2,5
4	Постановка завдань курсантам-спостерігачам	2,5
	ОСНОВНА ЧАСТИНА	55
5	Рольова гра	20
6	Аналіз дій кожного з учасників рольової гри, насамперед дільничних інспекторів міліції, з переглядом результатів відеофіксації	10
7	Рекомендації групи курсантів-спостерігачів та викладача	5
8	Вироблення правильного алгоритму дій учасників рольової гри	5
9	Повторення рольової гри з урахуванням рекомендацій	15
	ПІДСУМКОВА ЧАСТИНА	10
10	Оцінювання результатів гри	5
11	Постановка завдань для закріплення матеріалу	5
	Всього	80

3.2. Обставини, які слід враховувати при прийнятті рішення про порядок дій працівників міліції щодо втручання у сімейний конфлікт

№	Обставини, які слід врахувати	Що слід враховувати
1	Спосіб одержання інформації	Від кого надійшла: 1. Чергового по МРВ. 2. Заявника. 3. Сторонніх осіб (наприклад, сусідів). 4. Безпосередньо ДІМ.
2	Місце, де відбувається конфлікт – однокімнатна квартира з відокремленим місцем для відпочинку, розташована у багатоповерховому будинку	1. Можливість переховування у цій частині кімнати особи або предметів, якими може бути заподіяно шкоду працівникам міліції або іншим особам. 2. Наявність очевидців, які є сусідами осіб, котрі проживають у квартирі, де відбуваються події, та можуть надати інформацію про конфлікт, його причини або охарактеризувати учасників події.
3	Стан дверей та порядок їх відчинення	1. Зачинені або відчинені. 2. Відкриваються потерпілою, кривдником або іншою особою. 3. Матеріал, з якого виготовлені. 4. Цілісність (наявність пошкоджень, що виникли у процесі вчинення насильницьких дій).
4	Обстановка в квартирі	1. Предмети та їх стан, що може свідчити про характер насильства, руйнівність наслідків його застосування. 2. Сліди, які у подальшому можна використовувати як докази у справі. 3. Предмети, які можуть бути використані як зброя при вчиненні опору працівникам міліції, наявність тварин (собак). 4. Сліди вживання алкоголю, наркотиків.
5	Стан осіб, які перебувають у помешканні, їх кількість	1. Постраждалої (-го): емоційний (збудженість, спокій, переляканість, контактність, плач), фізичний (наявність подряпин, кровотечі, гематом, опіків тощо), одягу (рваний, брудний), агресивність, сп'яніння (алкогольне, наркотичне).

		<p>2. Кривдника (-ці): емоційний (збудженість, спокій, переляканість, контактність), фізичний (наявність подряпин, кровотечі, гематом, опіків тощо), одягу (рваний, брудний), агресивність, сп'яніння (алкогольне, наркотичне).</p> <p>3. Членів сім'ї (присутніх).</p>
6	Характер ситуації	<p>1. Насильство у сім'ї (адміністративне правопорушення, злочин).</p> <p>2. Конфлікт із загрозою насильства.</p>
7	Можливість (необхідність) переміщення осіб (потерпілої, правопорушника, дитини)	<p>1. До МРВ.</p> <p>2. До притулку.</p> <p>3. До родичів.</p> <p>4. Інше.</p>
8	Необхідність застосування засобів фіксації події	<p>1. Відео.</p> <p>2. Аудіо.</p> <p>3. Інше.</p>
9	Потреба у залученні додаткових сил	<p>1. Працівників міліції.</p> <p>2. Громадськості.</p> <p>3. Свідків.</p> <p>4. Понятих.</p>
10	Потреба у використанні засобів надання першої медичної допомоги	Аптечка

3.3. Рекомендації працівникам міліції щодо втручання у сімейний конфлікт

1. Перед виїздом на місце виклику необхідно:

- уточнити у заявника дані про: характер насильства, учасників сімейного конфлікту, їх стан, необхідність надання медичної допомоги тощо;
- перевірити по картотеці на предмет перебування осіб, що мешкають за вказаною адресою, на профілактичних обліках (психічно хворий, наркоман, раніше судимий, особа, якій винесено офіційне попередження про неприпустимість вчинення насильства у сім'ї) та з'ясувати наявність у них зареєстрованої вогнепальної зброї;
- виїжджати (виходити) на сімейний конфлікт в кількості не менше двох працівників або з громадським помічником дільничного чи членом громадського формування з охорони громадського порядку;
- з'ясувати можливість використання допомоги з боку представників громадського активу, які проживають у будинку, де відбувається насильство;
- мати при собі табельну зброю та спеціальні засоби (ПР, БР, «Черемуха», засоби індивідуального захисту) та привести їх у стан, зручний для використання;
- попередньо розподілити ролі з урахуванням потреби у взаємній підстраховці та кількості учасників конфлікту.

2. У процесі огляду квартири у першу чергу слід звертати увагу на:

- наявність місць можливого укриття особи, яка вчинила насильство у сім'ї, або інших осіб для раптового нападу на працівника міліції;
- наявність місць для переховування зброї та інших предметів, якими може бути завдано шкоду життю або здоров'ю працівника міліції, правопорушнику, оточуючим або доказів насильства у сім'ї;
- додаткові виходи із приміщення, відкриті вікна (на невисоких поверхах), через які правопорушник може зникнути або позбавитися речових доказів;
- сліди перебування собак, яких правопорушник може використати для нападу;
- місця (приміщення), які можуть бути використані для ізоляції учасників сімейного конфлікту або укриття працівників міліції від нападу правопорушника із використанням зброї.

3. З метою визначення предметів побуту, за допомогою яких можливе нанесення тілесних ушкоджень, працівникові міліції або оточуючим слід визначити наявність:

- у квартирі зареєстрованої зброї або спортивних знарядь (наприклад, арбалетів, іншої метальної зброї) та запропонувати правопорушникові їх добровільно видати;

- у полі зору правопорушника предметів побуту, які об'єктивно можуть використовуватися для нанесення тілесних ушкоджень (ножі, виделки, сокири, молотки, коси, вила, лопати тощо);
- предметів обстановки, які можуть бути пристосовані для опору працівникові міліції: скляні пляшки, табурети, стільці та інші, що знаходяться у приміщенні;
- прихованих зброї та предметів в одязі правопорушника, інтер'єрі, у інших осіб.

Для обмеження доступу до таких предметів доцільно:

- збільшити відстань між правопорушником і цими предметами або ізолювати його в іншому приміщенні;
- перевести правопорушника у таке місце, яке забезпечить наявність між ним та предметами працівника міліції, меблів, інших перешкод, або так, щоб він знаходився до них спиною;
- прибрати такі предмети особисто або за допомогою потерпілої сторони.

4. З метою недопущення конфліктної ситуації на місці сімейного насильства працівник міліції:

Встановлює психологічний контакт з його учасниками:

- враховує стан кожного з них;
- обирає сприятливу ситуацію і надає можливість усім зацікавленим сторонам спокійно висловитись про причини виникнення конфлікту, не перебиваючи їх;
- проводить бесіду без упередженого ставлення, критично ставлячись до отриманої інформації, уникаючи провокування таких психологічних станів, як ревності, помста, заздрість, приниження, користь тощо;
- не використовує сам прийом провокаційного характеру (наприклад, розголошення чи повідомлення окремії особі про інтимні стосунки конфліктуючих сторін);
- виступає як сторонній, не підтримуючи жодного із учасників конфлікту, але наголошуючи на своєму офіційному статусі особи, яка зобов'язана з'ясувати ситуацію і має відповідні повноваження припинити насильство у сім'ї.

Під час спілкування з правопорушником працівник міліції повинен:

- застосовувати заходи адміністративного примусу відповідно до правових норм та коли існує реальна загроза його життю та здоров'ю;
- підвищувати голос під час розмови лише для переконання правопорушника у слушності дій працівника міліції;
- розмовляти спокійно, демонструючи врівноваженість, звертатися до кривдника виключно на «Ви»;
- довести до відома кривдника, що існує Закон, представником якого у даному випадку є міліціонер, і зміст тих заходів, які до нього можуть бути застосовані;

- протидіяти спробам правопорушника зменшити відповідальність за створену ситуацію та уникнути покарання, провокувати працівників міліції на застосування до нього сили, внаслідок чого спричиняються (або він сам спричиняє собі) пошкодження.

Під час спілкування з жертвою насильства працівник міліції повинен:

- мати при собі листівки з кваліфікованим роз'ясненням щодо прав жертви, інформацію щодо можливості отримання нею допомоги, а також місцезнаходження осередків організацій, до яких можна звернутися за допомогою та підтримкою, що необхідно залишити жертві сімейного насильства для вивчення у більш спокійній обстановці;
- співбесіду з жертвою насильства проводити наодинці, завірити її у конфіденційності бесіди;
- дати знати жертві насильства, що Ви бажаєте її вислухати та маєте досвід у вирішенні подібних проблем;
- задавати прості, прямі запитання, що не містять критичних або суб'єктивних суджень, і так, щоб на них можна було б дати декілька відповідей;
- не заперечувати факту насильства та не зменшувати його серйозності;
- звертати увагу на всі сигнали, що можуть свідчити про застосування насильства, наприклад, сліди побиття, ознаки переляку, жаху, тремтіння рук або навіть всього тіла, емоційну неврівноваженість, роздратування, плач, апатію;
- надати жертві моральну підтримку, застосовуючи, наприклад, такі фрази: «Насильство в сім'ї – це також злочин», «Ви не самотні, допомога – поруч», «Ви перебуваєте під захистом Закону. Ви заслуговуєте на краще поводження», «Ви можете контролювати тільки власні дії», «Усі мають право на вільне від насильства життя», «Я розумію, що Ви говорите правду».

5. Для забезпечення взаємодопомоги між працівниками міліції:

- до прибуття на місце події розподілити ролі, визначившись із основними завданнями кожного працівника міліції на місці події;
- на місці події контролювати поведінку учасників конфлікту, зосереджуючись на можливих загрозах;
- попередньо відпрацювати спільні дії при застосуванні фізичної сили, спеціальних засобів та зброї;
- не перебувати поза візуальним (вербальним) контактом один одного;
- мати систему власних умовних знаків (жестів, слів тощо), за допомогою яких можна передавати необхідну інформацію, приховану від інших оточуючих.

3.4. Дії дільничних інспекторів міліції в екстремальних ситуаціях, пов'язаних із припиненням насильства у сім'ї

Дії / стан правопорушника	Дії дільничного інспектора міліції
вступив у переговори з працівником міліції	<ul style="list-style-type: none"> – утримуватись на безпечній відстані від правопорушника, яка дозволить вчасно зреагувати на напад і оголити зброю (як правило, це 4-7 метрів); – враховувати можливість укриття за меблями, елементами обстановки; – не дозволяти правопорушнику знаходитись позаду себе і не повертатись до нього спиною; – спостерігати за його рухами і бути готовим до застосування спеціальних засобів чи зброї в разі нападу чи реальної загрози життю чи здоров'ю; – видалити з місця, де перебуває правопорушник, небезпечні предмети, якими він може заподіяти тілесні ушкодження працівнику міліції, оточуючим чи собі; – спробувати вивести правопорушника у безпечне для оточуючих місце.
перебуває в стані алкогольного (наркотичного) сп'яніння, і з його поведінки видно, що він має наміри до продовження протиправних дій	<ul style="list-style-type: none"> – затримати правопорушника та доставити до чергової частини, за винятком випадків затримання в порядку ст. 106 КПК України.
ухиляється від контакту і продовжує протиправні дії	<ul style="list-style-type: none"> – попередити правопорушника про застосування сили, спеціальних засобів чи вогнепальної зброї; – за наявності реальних обставин, які свідчать про загрозу життю і здоров'ю громадян, прийняти рішення про їх застосування.

<p>загрожує переростанням побутового конфлікту в злочин та перешкоджає працівникам увійти до помешкання</p>	<ul style="list-style-type: none"> – спробувати встановити з правопорушником вербальний контакт і тим самим відволікти його увагу від можливості продовження протиправних дій; – бажано встановити контакт із потерпілою стороною; – з'ясувати питання про: кількість осіб, які перебувають у помешканні, стан, в якому знаходяться правопорушник і інші учасники побутового конфлікту, існування реальної загрози життю, здоров'ю осіб, які перебувають у помешканні, наміри та вимоги правопорушника, наявність у нього зброї або інших предметів, застосування яких є небезпечним для життя та здоров'я оточуючих, тощо; – повідомити про ситуацію, що склалась, в чергову частину, запросити відповідну допомогу; – діяти відповідно до вказівок чергового чи керівництва міськрайвідділу внутрішніх справ; – чекати на прибуття слідчо-оперативної групи чи інших працівників міліції; – у разі негайного припинення злочину, що загрожує життю мешканців, вжити заходів до примусового проникнення до житла.
---	---

3.5. Сценарії для проведення рольових ігор

1-й сценарій

Вчинення фізичного і психологічного насильства з висловлюванням наміру вчинити економічне насильство в присутності дитини.

На час прибуття працівників міліції поведінка правопорушника не агресивна.

ОПИС ПОДІЇ

Ч	Останнім часом я не задоволений стравами, якими ти мене годуєш. Ти взагалі не можеш готувати, як і твоя мати. Не їжа, а помії. За ті гроші, що я даю тобі, інша жінка спромоглася б готувати краще!
Ж	Я так само працюю, як і ти, можливо, в мене не вистачає сил щоденно після роботи готувати святкові страви. При цьому, крім приготування, в мене багато інших побутових проблем. За останні три місяці ти майже щодня безпідставно вчиняєш сварки.
ДТ	<i>З приміщення для відпочинку виходить дитина.</i> Тато, не кричи на маму. Мені страшно.
Ч	<i>Штовхає жінку.</i> Ти зі своїм захребетником більше від мене не отримаєш жодної копійки! <i>Продовжує висловлювати образи, в тому числі й лайкою, на дружину.</i>
Ж	Негайно припини бешкетувати, інакше я викличу міліцію!
Ч	<i>Продовжує голосно висловлюватися брутальною лайкою, при цьому замахується на дитину, жінку, яка стає на захист сина.</i> <i>Потім йде у кімнату для відпочинку зі словами:</i> Розмову ще не закінчено...
Ж	<i>Викликає мобільним наряд міліції за спецілією 102.</i>
1, 2 ДІМ	<i>Прибувають через деякий час, дзвонять у двері.</i>
Ч	<i>Відчиняє двері сам, заспокоївшись.</i>

АНАЛІЗ СИТУАЦІЇ

№	Обставини, які слід врахувати	Що слід врахувати
1	Спосіб одержання інформації	Інформація надійшла від чергового по МРВ
2	Місце, де відбувається конфлікт	Однокімнатна квартира, з відокремленим місцем для відпочинку, розташована у багатоповерховому будинку
3	Стан дверей та порядок їх відчинення	Зачинені, відкриваються Ч.
4	Обстановка в квартирі	Невідома
5	Стан осіб, які перебувають у помешканні	1. Постраждалої: – переляканість; – фізичний біль; – страх за дитину. 2. Кривдника: – спочатку агресивність, потім заспокоєність. 3. Дитини: – наляканість.
6	Характер ситуації	Наявність насильства у сім'ї: – фізичного (поштовх); – психологічного (образи, лайка, погроза продовжити сварку, замахування на дитину); – економічного (відмова від утримання).
7	Можливість (необхідність) переміщення осіб (потерпілої, правопорушника, дитини)	Невідома
8	Необхідність застосування засобів фіксації події	Можлива
9	Потреба у залученні додаткових сил	Можлива
10	Потреба у використанні засобів надання першої медичної допомоги	Можливо, необхідна аптечка

ПОРЯДОК
дій працівників міліції, які прибули на сімейно-побутовий конфлікт
(відповідно до сценарію №1)

№	ДІМ	Дії дільничних інспекторів міліції	Нормативне обґрунтування
1	1,2 ДІМ	У квартиру заходять по-одному, передбачаючи можливість нападу з-за відчинених дверей.	п. 222, пп. «а» ст. 223, п. «в» 224, абз. 2 п. 222 Статуту ПСМ.
2	1,2 ДІМ	Повідомляють причину прибуття та проходять до квартири, попередньо одержавши згоду.	п. 16 ст. 11 ЗУ «Про міліцію», ст. 4, 6 ЗУ «Про попередження насильства у сім'ї», п. 8.1. Наказу МВС від 11.11.2010 № 550, ч. 4 п. 2.7. Наказу від 07 вересня 2009 р. № 3131/386.
3	1 ДІМ	Звертається до чоловіка з проханням пояснити ситуацію, що призвела до виклику наряду. При цьому відводить Ч. у бік, протилежний від місця знаходження Ж. та ДТ. Фіксує обстановку у квартирі (зокрема, наявність речей, які становлять небезпеку для працівників міліції та громадян).	п. 1 ст. 10, п. 1 ст. 11 ЗУ «Про міліцію», ст. 4, 6 ЗУ «Про попередження насильства у сім'ї», п. 223 Статуту ПСМ, Пам'ятка дільничному інспектору міліції при розгляді заяв і повідомлень про вчинення насильства в сім'ї. – К., 2005.
4	2 ДІМ	Проходить до жінки та дитини, їх візуально оглядає, встановлюючи наявність фізичного насильства.	пп. 7, 12 ст. 11 ЗУ «Про міліцію», п. 144, п. 224, п. 230 Статуту ПСМ.
		З'ясувавши наявність дитини, повідомляє про це працівника КМСД.	ст. 6 ЗУ «Про попередження насильства у сім'ї», пп. 3.3.5 Наказу від 16 січня 2004 року №5/34/24/11.

5	1 ДІМ	Роз'яснює Ч. протиправний характер насильства у сім'ї, можливі заходи відповідальності за вчинення правопорушень і злочинів, пов'язаних із насильством у сім'ї, порядок притягнення до юридичної відповідальності, а також заходи адміністративного примусу, що можуть бути застосовані до правопорушників.	п. 1 ст. 10, п. 1 ст. 11 ЗУ «Про міліцію», п. 144 Статуту ПСМ, Пам'ятка дільничному інспектору міліції при розгляді заяв і повідомлень про вчинення насильства в сім'ї. – К., 2005.
		Виносить офіційне попередження про неприпустимість учинення насильства в сім'ї.	ст. 6, 10 ЗУ «Про попередження насильства у сім'ї», п. 3.1. Наказу від 07 вересня 2009 р. № 3131/386, п. 8.12 Наказу МВС від 11.11.2010 № 550.
6		Визначає необхідність його направлення до кризового центру для проходження корекційної програми. Складає протокол про адміністративне правопорушення, передбачене ст. 173-2 КУпАП.	ст. 6 ЗУ «Про попередження насильства у сім'ї» п. 8.12 Наказу МВС від 11.11.2010 № 550, п. 3.3 Наказу від 07 вересня 2009 р. № 3131/386. п. 7 ст. 11 ЗУ «Про міліцію», ст. 173-2, ст. 255, 256 КУпАП.
7	2 ДІМ	Спілкуючись із жінкою: 1) визначає установчі дані осіб, які знаходяться на місці конфлікту; необхідність надання медичної допомоги жінці або дитині; необхідність і можливість тимчасово залишити квартиру та переміститися до іншого житла;	п. 4, 12 Постанови КМУ від 26.04.2003 р. № 616, ч. 5, 6 п. 2.7 наказу від 07 вересня 2009 р. № 3131/386, пп. «б» п. 223 статуту ПСМ.
		2) роз'яснює особі порядок розгляду звернення про насильство у сім'ї та оформлює протокол усної заяви;	Постанова КМУ від 26.04.2003 № 616, ч. 6 Наказу від 07 вересня 2009 р. № 3131/386, Додаток 2 до Наказу МВС від 14.04.2004 № 400.

		3) відбирає пояснення, за допомогою технічних пристроїв фіксує обстановку у квартирі, складає протокол огляду місця події (для чого запрошує двох сусідів – свідків);	п. 12 ст. 11. ЗУ «Про міліцію», КУпАП.
		4) повідомляє про права, заходи і послуги, якими вона може скористатися відповідно до законодавства;	ЗУ «Про попередження насильства у сім'ї», п. 2.7. Наказу від 07 вересня 2009 р. № 3131/386.
		5) залишає талон-корінець про прийняття заяви, пам'ятку для осіб, які постраждали від насильства у сім'ї.	Додаток 5 до Наказу МВС від 14.04.2004 № 400.
8	1 ДІМ	Залежно від поведінки Ч. та характеру у його діях правопорушення визначає необхідність його затримання у порядку ст. 263 КупАП.	п. 5 ст. 11 ЗУ «Про міліції», ст. 260, 263 КупАП.
		При прийнятті рішення про затримання оголошує його права та обов'язки.	Вказівка МВС від 18.04.2006 № 338.
9	1,2 ДІМ	Супроводжують Ч. до ОВС.	Розділ X Статуту ПСМ.

2-й сценарій

Вчинення психологічного та фізичного насильства відносно дружини на ґрунті ревнощів, із заподіянням тілесних ушкоджень (гематома лівого ока та верхніх кінцівок). При цьому присутня дитина (11 років).

Міліцію викликали сусіди по будинку.

На час прибуття працівників міліції поведінка правопорушника агресивна. Сперечається з працівниками міліції під час відкриття дверей, проте двері відкриває.

ОПИС ПОДІЇ

Ч	Останнім часом ти стала значно менше приділяти мені уваги, приносиш додому подарунки, про які нічого не пояснюєш. Я думаю, що в тебе хтось є.
Ж	Ти забуваєш, що я жінка і можу подобатися іншим. А подарунки – то від колег по роботі.
Ч	Я тобі не вірю.
	<i>Наносить Ж. удар кулаком в обличчя та в тулуб, який Ж. прикриває рукою.</i>
ДТ	<i>З приміщення для відпочинку виходить дитина.</i>
	<i>Тато, не бий маму. Мені страшно.</i>
	<i>Починає плакати.</i>
Ч	<i>Дає ще одного ляпасу жінці. Продовжує висловлювати образи, в тому числі й лайкою, на дружину.</i>
Ж	<i>Плаче від болю, тримаючись за око.</i>
Ч	<i>Продовжує голосно висловлюватися брутальною лайкою, при цьому замахується на дитину, жінка стає на захист, але Ч. збиває її з ніг на підлогу. Потім йде у кімнату для відпочинку зі словами: Розмову ще не закінчено...</i>
1С	<i>Почувши падіння тіла та плач жінки й дитини, викликає наряд міліції за спеціалією 102.</i>
1, 2 ДІМ	<i>Прибувають через деякий час, дзвонять у двері. Називають себе та причину прибуття.</i>
Ч	Я вас не викликав. Це наша сімейна справа. Ми її вирішимо самі.
	<i>Двері відчиняє повільно, без бажання.</i>

АНАЛІЗ СИТУАЦІЇ

№	Обставини, які слід врахувати	Що слід врахувати
1	Спосіб одержання інформації	Інформацію черговому по МРВ повідомили сусіди
2	Місце, де відбувається конфлікт	Однокімнатна квартира, з відокремленим місцем для відпочинку, розташована у багатоповерховому будинку
3	Стан дверей та порядок їх відчинення	Зачинені, відкриває Ч. без бажання
4	Обстановка в квартирі	Невідома
5	Стан осіб, які перебувають у помешканні	<p>1. Постраждалої:</p> <ul style="list-style-type: none"> – переляканість; – наявність тілесних ушкоджень; – страх за дитину. <p>2. Кривдника:</p> <ul style="list-style-type: none"> – підвищена агресивність, сперечається з працівниками міліції. <p>3. Дитини:</p> <ul style="list-style-type: none"> – наляканість.
6	Характер ситуації	<p>Наявність насильства у сім'ї:</p> <ul style="list-style-type: none"> – фізичного (тілесні ушкодження (гематоми лівого ока та верхніх кінцівок) що не потягли короткострокового розладу здоров'я; – психологічного (образи, нецензурна лайка, погроза продовжити сварку, замахування на дитину).
7	Можливість (необхідність) переміщення осіб (потерпілої, правопорушника, дитини)	Невідома
8	Необхідність застосування засобів фіксації події	Необхідна
9	Потреба у залученні додаткових сил	Можлива
10	Потреба у використанні засобів надання першої медичної допомоги	Необхідна аптечка

ПОРЯДОК
дій працівників міліції, які прибули на сімейно-побутовий конфлікт
(відповідно до сценарію №2)

№	ДІМ	Дії дільничних інспекторів міліції	Нормативне обґрунтування
1	1,2 ДІМ	Відвідують осіб, які викликали міліцію. З'ясовують підстави виклику та додаткові дані про осіб, які мешкають у квартирі, де відбулася подія. Якщо дозволяють обставини, відбирають заяви та пояснення.	п. 230 Статуту ПСМ.
2	1,2 ДІМ	У квартиру заходять по-одному, передбачаючи можливість нападу із-за відчинених дверей.	п. 222, пп. «а» ст. 223, пп. «в» 224, абз. 2 п. 222 Статуту ПСМ.
3	1,2 ДІМ	Повідомляють причину прибуття та проходять до квартири, попередньо одержавши згоду.	п. 16 ст. 11 ЗУ «Про міліцію», т. 4, 6 ЗУ «Про попередження насильства у сім'ї», п. 8.1. Наказу МВС від 11.11.2010 № 550, ч. 4 п. 2.7 Наказу від 07 вересня 2009 р. № 3131/386.
4	1 ДІМ	Звертається до чоловіка з проханням пояснити ситуацію, що призвела до виклику наряду. При цьому відводить Ч. у бік, протилежний від місця знаходження Ж. та ДТ. Фіксує обстановку у квартирі (зокрема, наявність речей, які становлять небезпеку для працівників міліції та громадян, наприклад, ножа, що знаходиться на столі, табуретки, скляного посуду). У процесі спілкування уважно стежить за діями Ч. з метою запобігання раптовому нападу.	п. 1 ст. 10, п. 1 ст. 11 ЗУ «Про міліцію», т. 4, 6 ЗУ «Про попередження насильства у сім'ї», п. 223 Статуту ПСМ, Пам'ятка дільничному інспектору міліції при розгляді заяв і повідомлень про вчинення насильства в сім'ї. – К., 2005.

5	2 ДІМ	Проходить до жінки та дитини, їх візуально оглядає, встановлюючи наявність фізичного насильства. Уважно стежить за ситуацією та підстраховує 1ДІМ.	пп. 7, 12 ст. 11 ЗУ «Про міліцію», п. 144, п. 224, п. 230 Статуту ПСМ.
		З'ясувавши наявність дитини, повідомляє про це працівника КМСД.	ст. 6 ЗУ «Про попередження насильства у сім'ї», пп. 3.3.5 Наказу від 16 січня 2004 року №5/34/24/11.
6	1 ДІМ	Роз'яснює Ч. протиправний характер насильства у сім'ї, можливі заходи відповідальності за вчинення правопорушень і злочинів, пов'язаних із насильством у сім'ї, порядок притягнення до юридичної відповідальності, а також заходи адміністративного примусу, що можуть бути застосовані до нього.	п. 1 ст. 10, п. 1 ст. 11 ЗУ «Про міліцію», п. 144 Статуту ППСМ, Пам'ятка дільничному інспектору міліції при розгляді заяв і повідомлень про вчинення насильства в сім'ї. – К., 2005.
		Вносить офіційне попередження про неприпустимість учинення насильства в сім'ї.	ст. 6, 10 ЗУ «Про попередження насильства у сім'ї», п. 3.1. Наказу від 07 вересня 2009 р. № 3131/386, п. 8.12 Наказу МВС від 11.11.2010 № 550.
7		Роз'яснює наслідки порушення проти нього провадження за скаргою потерпілої у порядку ст. 27 КПК.	ст. 27 КПК.
		Визначає необхідність його направлення до кризового центру для проходження корекційної програми.	ст. 6 ЗУ «Про попередження насильства у сім'ї», п. 8.12 Наказу МВС від 11.11.2010 № 550.

8	2 ДІМ	Спілкуючись із жінкою: 1) визначає установчі дані осіб, які знаходяться на місці конфлікту; необхідність надання медичної допомоги жінці або дитині; необхідність і можливість тимчасово залишити квартиру та переміститися до іншого житла;	п. 4,12 Постанови КМУ від 26.04.2003 р. № 616, ЗУ «Про попередження насильства у сім'ї», ч. 4 п. 2.7. Наказу від 07 вересня 2009 р. № 3131/386. п. «б» п. 223 Статуту ПСМ.
		2) роз'яснює особі порядок розгляду звернення про насильство у сім'ї та оформлює протокол усної заяви. Попереджає про відповідальність за ст. 383 КК України за завідомо неправдиве повідомлення про вчинення злочину;	Постанова КМУ від 26.04.2003 р. № 616, ст. 6, 10 ЗУ «Про попередження насильства у сім'ї», розділ 3 Наказу від 07 вересня 2009 р. № 3131/386, п. 8.12 Наказу МВС від 11.11.2010 № 550, Додаток 2 до Наказу МВС від 14.04.2004 р. № 400.
		3) відбирає пояснення, за допомогою технічних пристроїв фіксує обстановку у квартирі, складає протокол огляду місця події (для чого запрошує двох сусідів – понятих);	п. 12 ст. 11. ЗУ «Про міліцію», п. 4.2 Наказу МВС від 14.04.2004 № 400, КПК України, КУпАП.
		4) одночасно роз'яснює можливість звернення до суду у порядку ст. 27 КПК України і наслідки подання відповідної скарги;	ст. 27 КПК, КК України, ч. 6 п. 2.7. ст. 6, 10 ЗУ «Про попередження насильства у сім'ї», п. 3.1. Наказу від 07 вересня 2009 р. № 3131/386, п. 8.12 Наказу МВС від 11.11.2010 № 550.
		5) видає направлення та роз'яснює порядок проходження СМЕ;	КПК, КК України, Наказ МОЗ від 17.01.95 № 6, Додаток 7 Наказу МВС від 28.04.2009 № 181.
		6) повідомляє про права, заходи і послуги, якими вона може скористатися відповідно до законодавства;	ЗУ «Про попередження насильства у сім'ї», п. 2.7. Наказу від 07 вересня 2009 р. № 3131/386.

		7) залишає талон-корінець про прийняття заяви, пам'ятку для осіб, які постраждали від насильства у сім'ї.	Додаток 5 до Наказу МВС від 14.04.2004 № 400.
9	1 ДІМ	Приймає рішення про затримання Ч. у порядку ст. 263 КУпАП або 106 КПК України.	п. 5 ст. 11 ЗУ «Про міліцію», ст. 260, 263, КУПАП, ст.106 КПК.
		Оголошує його права та обов'язки як затриманого.	Вказівка МВС від 18.04.2006 № 338.
10	1,2 ДІМ	Супроводжують Ч. до ОВС.	Розділ X Статуту ПСМ.

3-й сценарій

Вчинення психологічного та фізичного насильства відносно батьків (один з яких з фізичними вадами, можливо, після перенесеного інсульту), із застосуванням погроз вбивством.

Міліцію викликали сусіди по будинку.

На час прибуття міліції правопорушник спить, оскільки перебуває у нетверезому стані. Жінка не бажає відкривати двері, повідомляє, що все гаразд.

ОПИС ПОДІЇ

Ч	Твої батьки, що живуть з нами, вже мені набридли. А після інсульту батька життя в цій квартирі стало нестерпним.
Ж	Ти забуваєш, що цю квартиру придбали нам саме вони, і ми зобов'язані їх доглянути належним чином.
Ч	Старі вже досить пожили, і як би їх не було, нам жилося б краще. Твого батька взагалі слід вбити, а квартира залишиться нам.
Ж	Не говори дурниць. Ти цього не зробиш. <i>Починає плакати.</i>
ДД	<i>Виходить на милицях із кімнати відпочинку.</i> Я все чув. Ти зайвий член нашої сім'ї. Краще б ти жив окремо.
Ч	<i>Замахується табуреткою на ДД і збиває його з ніг.</i>
Ж	<i>Кидається на захист батька. Відводить чоловіка до іншого приміщення, заспокоює його. Після чого Ч. засипає, оскільки перебуває у стані сп'яніння.</i>
1С	<i>Почувши крики, викликає наряд міліції за спецлінією 102.</i>
1, 2 ДІМ	<i>Прибувають через деякий час, стукають у двері.</i>
Ж	<i>Не бажає відкривати двері, повідомляє, що все гаразд.</i>

АНАЛІЗ СИТУАЦІЇ

№	Обставини, які слід врахувати	Що слід враховувати
1	Спосіб одержання інформації	Інформацію черговому по МРВ повідомили сусіди
2	Місце, де відбувається конфлікт	Однокімнатна квартира, з відокремленим місцем для відпочинку, розташована у багатоповерховому будинку
3	Стан дверей та порядок їх відчинення	Зачинені
4	Обстановка в квартирі	Невідома
5	Стан осіб, які перебувають у помешканні	1. Постраждалого: – можливі тілесні ушкодження; – фізичні вади (можливо, внаслідок інсульту). 2. Кривдника: – знаходячись у стані алкогольного сп'яніння, спить. 3. Інших мешканців: – не відомо.
6	Характер ситуації	Наявність насильства у сім'ї: – фізичного – можливе; – психологічного (образи, лайка, погроза вчинити вбивство).
7	Можливість (необхідність) переміщення осіб (потерпілої, правопорушника)	Невідома
8	Необхідність застосування засобів фіксації події	Необхідна
9	Потреба у залученні додаткових сил	Можливий виклик швидкої медичної допомоги
10	Потреба у використанні засобів надання першої медичної допомоги	Можливо, необхідна аптечка

ПОРЯДОК
дій працівників міліції, які прибули на сімейно-побутовий конфлікт
(відповідно до сценарію №3)

№	ДІМ	Дії дільничних інспекторів міліції	Нормативне обґрунтування
1	1,2 ДІМ	Відвідують осіб, які викликали міліцію. З'ясовують підстави виклику та додаткові дані про осіб, які мешкають у квартирі, де відбулася подія. Якщо дозволяють обставини, відбирають заяви та пояснення.	п. 230 Статуту ПСМ.
2	1,2 ДІМ	У присутності сусідів пропонує відчинити двері, повідомивши про причину прибуття.	п. 16 ст. 11 ЗУ «Про міліцію»
3	1,2 ДІМ	Не одержавши згоди, вживають заходів для переконання жінки у необхідності пересвідчитися у нормальному фізичному стані батька. Повідомляють їй про можливість настання відповідальності за залишення в небезпеці та потребу викликати швидку медичну допомогу.	ст. 135 КК України, Сімейний Кодекс України.
4	1,2 ДІМ	Повторно, не одержавши згоди, пропонують прибути до органу внутрішніх справ чоловікові та батькові (за можливістю) в найближчий час, роз'яснюючи наслідки відмови від прибуття.	п. 8.5 Наказу МВС від 11.11.2010 № 550.
5	1,2 ДІМ	У разі одержання згоди, входять до житла, дотримуючись заходів особистої безпеки та запобігання можливого нападу з боку кривдника.	п. 16 ст. 11, ст. 12 ЗУ «Про міліцію», п. 144, п. 224, п. 230 Статуту ПСМ.
6	1 ДІМ	З'ясовує стан батька та визначає необхідність надання йому медичної допомоги.	пп. «б», п. 223, п. 230 Статуту ПСМ, ч. 4 п. 2.7. ЗУ «Про попередження насильства у сім'ї», п. 2.7. Наказу від 07 вересня 2009 р. № 3131/386.

	<p>Роз'яснює особі порядок розгляду звернення про насильство у сім'ї та оформлює протокол усної заяви. Попереджає про відповідальність за _т.. 383 КК України за завідомо неправдиве повідомлення про вчинення злочину.</p>	<p>Постанова КМУ від 26.04.2003 р. № 616, ЗУ «Про попередження насильства у сім'ї», ч. 6 п 2.7. Наказу від 07 вересня 2009 р. № 3131/386, Додаток 2 до Наказу МВС від 14.04.2004 № 400.</p>
	<p>Відбирає пояснення, за допомогою технічних пристроїв фіксує обстановку у квартирі, складає протокол огляду місця події (для чого запрошує двох сусідів – понятих).</p>	<p>п. 12 ст. 11. ЗУ «Про міліцію», п. 4.2 Наказу МВС від 14.04.2004 № 400, КПК України, КУпАП.</p>
	<p>Одночасно, роз'яснює можливість звернення до суду у порядку ст. 27 КПК України і наслідки подання відповідної скарги.</p>	<p>ст. 27 КПК, КК України, ч. 6 ЗУ «Про попередження насильства у сім'ї», п 2.7. Наказу від 07 вересня 2009 р. № 3131/386.</p>
	<p>Видає направлення та роз'яснює порядок проходження СМЕ.</p>	<p>КПК, КК України, Наказ МОЗ від 17.01.95 № 6, Додаток 7 Наказу МВС від 28.04.2009 № 181.</p>
	<p>Повідомляє про права, заходи і послуги, якими постраждала особа може скористатися відповідно до законодавства.</p>	<p>ЗУ «Про попередження насильства у сім'ї», Розділ 2 і 3 п 2.7. Наказу від 07 вересня 2009 р. № 3131/386.</p>
	<p>Залишає талон-корінець про прийняття заяви, пам'ятку для осіб, які постраждали від насильства у сім'ї.</p>	<p>Додаток 5 до Наказу МВС від 14.04. 2004 № 400.</p>

7	2 ДІМ	Опитує дружину, з'ясовуючи, що відбулося та причину відмови відчиняти двері.	п. 224, 230 Статуту ПСМ.
		При надходженні інформації про реальну загрозу вчинення щодо неї насильства вживає заходи, викладені у Сценарії 2.	
		Слідкує за кривдником та визначає його стан.	
8	1,2 ДІМ	У разі пробудження кривдника, вживає заходи, розглянуті у Сценарії 2 (п.4,6,9,10).	
9	1 ДІМ	В іншому випадку – під розпис дружини залишає виклик для Ч. до ОВС.	п. 8.5 Наказу МВС від 11.11.2010 № 550.

СПИСОК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

- КК** – Кримінальний кодекс України
- КПК** – Кримінально-процесуальний кодекс України
- ЦК** – Цивільний кодекс України
- ЦПК** – Цивільний процесуальний кодекс України
- КУпАП** – Кодекс України про адміністративні правопорушення
- СК** – Сімейний кодекс України
- ВРУ** – Верховна Рада України
- КМУ** – Кабінет Міністрів України
- МЗС України** – Міністерство закордонних справ України
- Мін'юст** – Міністерство юстиції України
- Мінсім'ямолодьспорт** – Міністерство України у справах сім'ї, молоді та спорту
- Мінсоцполітики** – Міністерство соціальної політики України
- МОЗ** – Міністерство охорони здоров'я України
- МОНмолодьспорт** – Міністерство освіти, науки, молоді та спорту України
- ОДА** – Обласна державна адміністрація
- ОБСЕ** – Організація з безпеки та співробітництва в Європі
- РЄ** – Рада Європи
- МВС України** – Міністерство внутрішніх справ України
- ДГБ МВС** – Департамент громадської безпеки Міністерства внутрішніх справ України
- ГУМВС** – Головне управління Міністерства внутрішніх справ України
- УМВС** – Управління Міністерства внутрішніх справ України
- УГБ** – Управління громадської безпеки
- ДІМ** – Дільничний інспектор міліції
- ДКМСД** – Департамент кримінальної міліції у справах дітей
- ЖРЗПЗ** – Журнал реєстрації заяв і повідомлень про злочини, що вчинені або готуються

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Конституція та закони України

1. Конституція України із змінами і доповненнями, внесеними Законами України від 8 грудня 2004 року № 2222-IV, від 1 лютого 2011 року № 2952-VI- К.: ЮІ. – 2010. – 40 с.
2. Кримінальний кодекс України: чинне законодавство із змінами і доповненнями на 16 вересня 2011 року: (Відповідає офіц. текстові) – К.: Алерта; ЦУЛ. – 184 с.
3. Кримінально-процесуальний кодекс України: чинне законодавство із змінами і доповненнями на 16 вересня 2011 року: (Відповідає офіц. текстові) – К.: Алерта; ЦУЛ, 2011. – 212 с.
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення: чинне законодавство із змінами і доповненнями на 1 жовтня 2011 року: (Відповідає офіц. текстові) – К.: Алерта; ЦУЛ, 2011.
5. Кодекс адміністративного судочинства: чинне законодавство із змінами і доповненнями на 5 жовтня 2011 року: (Відповідає офіц. текстові) – К.: Алерта; ЦУЛ, 2011.
6. Сімейний кодекс України: чинне законодавство із змінами і доповненнями на 4 жовтня 2011 року: (Відповідає офіц. текстові) – К.: Алерта; ЦУЛ, 2011.
7. Цивільний кодекс України: чинне законодавство із змінами і доповненнями на 16 вересня 2011 року: (Відповідає офіц. текстові) – К.: Алерта; ЦУЛ, 2011.
8. Закон України «Про міліцію»: чинне законодавство із змінами і доповненнями на 13 серпня 2011 року: (Відповідає офіц. текстові) – К.: Алерта; ЦУЛ, 2011. – 212 с.
9. Закон України «Про попередження насильства в сім'ї» від 15.11.2001р. № 2789 (Із змінами, внесеними згідно із Законами № 609-V від 07.02.2007, ВВР, 2007, № 15, ст.194, № 599-VI від 25.09.2008, ВВР, 2009, № 13, ст.153).
10. Закон України «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей» від 24.01.1995 р. № 20/95-ВР: чинне законодавство із змінами і доповненнями на 12 жовтня 2010 року: (Відповідає офіц. текстові) – К.: Алерта; ЦУЛ, 2011.
11. Закон України «Про охорону дитинства» від 26.04.2001 р. № 2402: чинне законодавство із змінами і доповненнями на 10 липня 2011 року: (Відповідає офіц. текстові) – К.: Алерта; ЦУЛ, 2011.
12. Закон України «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю» від 21.06.2001 р. № 2558: чинне законодавство із змінами і доповненнями на 31 січня 2009 року: (Відповідає офіц. текстові) – К.: Алерта; ЦУЛ, 2011.

13. Закон України «Про соціальні послуги» від 19.06.2003 р. № 966: чинне законодавство із змінами і доповненнями на 15 травня 2011 року: (Відповідає офіц. текстові) – К.: Алерта; ЦУЛ, 2011.

14. Закон України «Про психіатричну допомогу» від 22.02.2000 р. № 1489: чинне законодавство із змінами і доповненнями на 19 червня 2007 року: (Відповідає офіц. текстові) – К.: Алерта; ЦУЛ, 2008.

15. Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок та чоловіків» від 08.09.2005 р. № 2866.

16. Закон України «Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживання ними» від 15.02.1995 р. № 62/95-ВР: чинне законодавство із змінами і доповненнями на 31 січня 2007 року: (Відповідає офіц. текстові) – К.: Алерта; ЦУЛ, 2007.

17. Закон України «Про звернення громадян» від 02.10.1996 р. № 393/96-ВР: чинне законодавство із змінами і доповненнями на 11 червня 2009 року: (Відповідає офіц. текстові) – К.: Алерта; ЦУЛ, 2010.

18. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 20.05.1997 р. № 280/97-ВР: чинне законодавство із змінами і доповненнями на 7 серпня 2011 року: (Відповідає офіц. текстові) – К.: Алерта; ЦУЛ, 2011.

19. Закон України «Про місцеві державні адміністрації» від 09.04.1999 р. № 586: чинне законодавство із змінами і доповненнями на 19 травня 2011 року: (Відповідає офіц. текстові) – К.: Алерта; ЦУЛ, 2011.

20. Закон України «Про об'єднання громадян» від 16.06.1992 р. № 2460: чинне законодавство із змінами і доповненнями на 2 травня 2011 року: (Відповідає офіц. текстові) – К.: Алерта; ЦУЛ, 2011.

21. Закон України «Про Загальнодержавну програму «Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини» на період до 2016 року» від 05.03.2009 р. № 1065.

22. Закон України «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі» від 01.12.1994 № 264/94-ВР: чинне законодавство із змінами і доповненнями на 20 травня 2005 року: (Відповідає офіц. текстові) – К.: Алерта; ЦУЛ, 2006.

Акти міжнародного права

23. Загальна декларація прав людини. Прийнята третьою сесією Генеральної Асамблеї ООН, резолюція 217А (III) від 10.12.1948 р.

24. Декларація про ліквідацію дискримінації у відношенні жінок. Резолюція 2263 Генеральної Асамблеї ООН від 07.11.1967 р.

25. Міжнародний пакт про економічні соціальні і культурні права. Резолюція Генеральної асамблеї ООН 220 від 16.12.1966 р.

26. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права. Резолюція Генеральної асамблеї ООН 220 від 16.12.1966 р.

27. Декларація про захист усіх осіб від катування та інших жорстоких, нелюдських або принижуючих гідність видів поведження та покарання. Резолюція Генеральної Асамблеї ООН від 09.12.1975, № 3452.

28. Декларація Комітету Міністрів Ради Європи про рівноправність жінок та чоловіків. Прийнято Комітетом Міністрів на 83 сесії 16.11.1988 р.

29. Рекомендація Комітету Міністрів Ради Європи № R(85) 4 державам-членам «Про насильство в сім'ї» від 26.03.1985 р.

30. Конвенція ООН «Про ліквідацію усіх форм дискримінації по відношенню до жінок» від 18.12.1979 р. Ратифікована Президією Верховної Ради СРСР 19.12.1997 р.

31. Конвенція ООН про права дитини від 20.11.1989 р. Ратифікована Верховною Радою України 27.02.1991 р.

32. Конвенція ООН проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність видів поведження та покарання від 10.12.1984 р. Ратифікована Верховною Радою України 26.01.1987 р.

33. Конвенція Ради Європи про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 р. № ETS 005. Ратифікована Верховною Радою України 17.07.1997 р.

34. Європейська конвенція про здійснення прав дітей, від 25.01.1996 № ETS 160. Ратифікована Верховною Радою України 03.08.2006 р.

35. Конвенція Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуальної розбещеності від 25.10.2007 р.

36. Конвенція Міжнародної організації праці «Про заборону та негайні заходи щодо ліквідації найгірших форм дитячої праці» від 17.06.1999 р. № 182. Ратифікована Верховною Радою України 05.10.2000 р.

37. Конвенція Міжнародної організації праці «Про рівне ставлення й рівні можливості чоловіків і жінок: трудящі із сімейними обов'язками» від 23.06.1981 р. № 156. Ратифікована Верховною Радою України 22.10.1999 р.

38. План дій ОБСЄ щодо підтримки гендерної рівності (2004 р.).

39. Рішення Ради Міністрів ОБСЄ 15/05 щодо запобігання та протидії насильству проти жінок (2005 р.).

40. Конвенція Ради Європи про запобігання та боротьбу з насильством стосовно жінок та домашнім насильством від 11 травня 2011 р.

Укази Президента України

41. Указ Президента України «Про вдосконалення роботи центральних і місцевих органів виконавчої влади щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» від 26.07.2005 р. № 1135/2005.

42. Указ Президента України «Про додаткові заходи щодо поліпшення діяльності служби дільничних інспекторів міліції» від 12.01.2004 р. № 27/2004 (із змінами, внесеними згідно з Указом Президента № 118/2007 від 19.02.2007 р.).

43. Указ Президента України «Про додаткові заходи щодо забезпечення прав і свобод людини і громадянина, громадського порядку та посилення боротьби зі злочинністю» від 28.03.2008 р. № 276/2008.

44. Указ Президента України «Про заходи щодо забезпечення захисту прав і законних інтересів дітей» від 05.05.2008 р. № 411/2008.

45. Указ Президента України «Про заходи щодо забезпечення особистої безпеки громадян та протидії злочинності» від 19.07.2005 р. № 1119/2005.

46. Указ Президента України «Про заходи щодо зміцнення правопорядку і посилення взаємодії місцевих органів виконавчої влади та правоохоронних органів» від 15.12.2006 р. № 1087/2006.

47. Указ Президента України «Про першочергові заходи щодо забезпечення реалізації та гарантування конституційного права на звернення до органів державної влади та органів місцевого самоврядування» від 07.02.2008 р. № 109/2008.

48. Положення про Міністерство внутрішніх справ України: Указ ПУ від 6 квітня 2011 року №383/2011 // Офіційний вісник Президента України. – 2011. - № 9. – Ст.536.

Постанови Верховної Ради України

49. Постанова Верховної Ради України «Про Декларацію про загальні засади державної політики України стосовно сім'ї та жінок» від 05.03.1999 р. № 475-XIV (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1999, № 17, ст. 129).

50. Постанова Верховної Ради України «Про Рекомендації парламентських слухань на тему «Про рівні права та рівні можливості в Україні: реалії та перспективи» від 27.06.2007 р. № 1241-V (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2007, № 45, ст. 522).

51. Постанова Верховної Ради України «Про Рекомендації парламентських слухань «Становище жінок в Україні: реалії та перспективи» від 29.06.2004 р. № 1904-IV (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2004, № 50, ст. 542).

52. Постанова Верховної Ради України «Про Рекомендації парламентських слухань «Сучасний стан та актуальні завдання у сфері попередження гендерного насильства» від 22.03.2007 р. № 817-V (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2007, № 18-19, ст. 273).

53. Постанова Верховної Ради України «Про рекомендації учасників парламентських слухань щодо реалізації в Україні Конвенції ООН «Про ліквідацію усіх форм дискримінації по відношенню до жінок» від 12.07.1995р. № 289/95-ВР.

Постанови Кабінету міністрів України

54. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Інструкції з діловодства за зверненнями громадян в органах державної влади і місцевого самоврядування, об'єднаннях громадян, на підприємствах, в установах, організаціях незалежно від форм власності, в засобах масової інформації» від 14.04.1997 р. № 348.

55. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про центр медико-соціальної реабілітації неповнолітніх» від 06.09.1996 р. № 1072.

56. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження порядку розгляду заяв та повідомлень про вчинення насильства в сім'ї або реальну його загрозу» від 26.04.2003 р. № 616 (із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 1572 від 17.11.2004 р., № 1757 від 25.12.2004 р., № 305 від 20.04.2005 р., № 1134 від 19.09.2007 р.).

57. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження типових положень про службу у справах дітей» від 30.08.2007 р. № 1068.

58. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження типового положення про центр соціально-психологічної допомоги» від 12.05.2004 р. № 608.

59. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Типового положення про центр соціально-психологічної реабілітації дітей» від 28.01.2004 р. № 87.

60. Постанова Кабінету Міністрів України «Про створення кримінальної міліції у справах дітей» від 08.07.1995 р. № 502.

61. Постанова Кабінету Міністрів України «Про Типове положення про притулок для дітей» від 09.06.1997 р. № 565.

62. Постанова Ради Міністрів УРСР «Про затвердження Правил застосування спеціальних засобів при охороні громадського порядку» від 27.02.1991 р. № 49.

63. Вказівка Кабінету Міністрів України «Про забезпечення зачитування основних прав затриманих під час затримання громадян за підозрою у вчиненні злочину або у зв'язку з учиненням адміністративного правопорушення» від 12.04.2006 р.

Нормативно-правові акти міністерств та інших центральних органів державної влади

64. Директива МВС України «Питання службового етикету працівників органів внутрішніх справ України» від 28.04.2004 р.

65. Наказ Державного департаменту України з питань виконання покарань та МВС України «Про затвердження Інструкції про порядок виконання покарань, не пов'язаних з позбавленням волі та здійснення контролю щодо осіб, засуджених до таких покарань» від 19.12.2003 р. № 270/1560.

66. Наказ Держкомсім'ямолоді, МВС, МОН, МОЗ України «Про затвердження Порядку розгляду звернень та повідомлень з приводу жорстокого поводження з дітьми або реальної загрози його вчинення» від 16 січня 2004 року № 5/34/24/11.

67. Наказ МВС, МОЗ України «Про порядок обліку випадків звернення до медичних установ і міськрайлінорганів внутрішніх справ громадян з тілесними ушкодженнями кримінального характеру» від 10.05.1993 р. № 307/105.

68. Наказ МВС України «Про затвердження Положення про громадського помічника дільничного інспектора міліції у сільській місцевості» від 25.07.2005 р. № 595.

69. Наказ МВС України «Про затвердження Положення про порядок роботи зі зверненнями громадян і організації їх особистого прийому в системі внутрішніх справ України» від 10.10.2004 р. № 1177.

70. Наказ МВС України «Про затвердження Положення про службу дільничних інспекторів міліції в системі Міністерства внутрішніх справ України» від 11.11.2010 р. № 550.

71. Наказ МВС України «Про заходи щодо вдосконалення організації роботи служби дільничних інспекторів міліції» від 30.05.2005 р. № 400.

72. Наказ МВС України «Про заходи щодо зміцнення дисципліни і законності в органах внутрішніх справ та попередження надзвичайних подій, пов'язаних із загибеллю й травмуванням особового складу» від 16.03.2007 р. № 81.

73. Наказ МВС України «Про заходи щодо подальшого вдосконалення охорони громадського порядку та безпеки громадян» від 11.04.2004 р. № 231.

74. Наказ МВС України «Про організацію виконання Указу Президента України від 12 січня 2004 р. № 27 «Про додаткові заходи щодо поліпшення діяльності служби ДІМ» від 21.01.2004 р. № 64.

75. Наказ МВС України «Про порядок приймання, реєстрації та розгляду в органах і підрозділах внутрішніх справ України заяв і повідомлень про злочини, що вчинені або готуються» від 14.04.2004 р. № 400.

76. Наказ Мінсім'ямолоді України «Про затвердження Порядку

виявлення та ведення обліку дітей службами у справах неповнолітніх» від 14.04.2004 р. № 15.

77. Наказ Міністерства молоді та спорту та МВС України «Про затвердження Інструкції щодо порядку взаємодії управлінь (відділів) у справах сім'ї, молоді та спорту, служб у справах дітей, центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді та відповідних підрозділів органів внутрішніх справ з питань здійснення заходів з попередження насильства в сім'ї» від 7 вересня 2009 р. № 3131/386.

78. Наказ Міністерства молоді, МОЗ, Мінпраці, Мінтрансзв'язку, МВС України та Державного департаменту України з питань виконання покарань «Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів соціальної роботи із сім'ями, які опинились у складних життєвих обставинах» від 14.06.2006 р. № 1983/388/452/221/556/596/106.

Підручники

79. Адміністративна діяльність. Частина особлива. Підручник / За заг. ред. проф. О.М. Бандурки. – Харків: Вид-во Ун-ту внутр. справ «Еспада», 2000.
80. Административная деятельность органов внутренних дел. Часть Особенная. Учебник. – Изд. 3-е, испр. и доп. // Под ред. д-ра юрид. Наук, проф., акад. РАЕН А.П. Корнеева. – М.: «Щит-М», 2001.
81. Адміністративна (поліцейська) діяльність органів внутрішніх справ (Загальна частина). Підручник // Авт. колектив (Ю.В. Римаренко, Є.М. Моїсеєв, В.І. Олефір - керівники). – К.: КНТ. 2008.
82. Адміністративна діяльність міліції / За заг. ред. акад. АПрНУ, проф. О.М. Бандурки. Підручник. – Харків: Вид-во Ун-т внутр. справ, 2004.
83. Адміністративна діяльність органів внутрішніх справ. Загальна частина: Підручник для слухачів та курсантів вузів МВС України / За ред. І.П. Голосніченка, Я.Ю. Кондратьєва. – К.: КМУЦА, 1999.
84. Адміністративна діяльність органів внутрішніх справ. Загальна частина: Підручник. – К.: УАВС, 1995.
85. Административная ответственность: Учебник / Агапов А.Б. – М.: Статут, 2000.
86. Адміністративне право України. Академічний курс: Підручник. У двох томах. Том 1. Загальна частина / Ред. колегія: В.Б. Авер'янов (голова) та ін. – К.: ТОВ «Видавництво «Юридична думка», 2007.
87. Адміністративне право України: Підручник / За заг. ред. С.В. Ківалова. – Одеса, 2003.
88. Адміністративне право України: Підручник для юрид. вузів і фак. / За ред. Ю.П. Битяка. – Х., 2007.
89. Бандурка А.М., Тищенко Н.М. Административный процесс: Учебник. – Харьков: Изд-во НУВД, 2001.
90. Бандурка О.М., Соболев В.О., Московец В.І. Партнерські взаємовідносини між населенням і міліцією: Підручник для вищих навчальних закладів / Нац. Ун-т внутр. справ. - Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2003.
91. Кисин В.Р. Административная деятельность органов внутренних дел. Часть общая: Учебник. – М.: Юрист, 1998.
92. Колпаков В.К., Кузьменко О.В. Адміністративне право України: Підручник. – К.: Юринком Інтер, 2003.

Навчальні посібники, інші дидактичні та методичні матеріали

93. Административная деятельность органов внутренних дел. Общая и особенная части: Учеб. пособие для вузов /Под ред. В.Я. Кикотя. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, Закон и право, 2003.
94. Адміністративна відповідальність в Україні: Навчальний посібник /За заг. ред. А.Т. Комзюка. 2-е вид. випр. і доп. – Харків: Ун-т внутр. справ, 2000.
95. Адміністративна діяльність органів внутрішніх справ: Навчальний посібник /За заг. ред. Моїсеєва Є.М. / Сущенко В.Д., Олефір В.І., Константинов С.Ф. та ін. – К.: КНТ, 2008.
96. Адміністративна діяльність: Навчальний посібник /За заг. ред. О.І. Остапенка. – Л.: Афіша, 2002.
97. Бандурка О.М. Професійна етика працівників органів внутрішніх справ: Навчальний посібник. – Харків: Вид-во Ун-ту внутр. справ, 2001.
98. Баранник П.Д., Заброда Д.Г. Діяльність органів внутрішніх справ в умовах, що ускладнюють оперативну обстановку: Посібник. – Д.: Моноліт, 2008.
99. Безчастний В.М., Абдулін А.А. Основи етикету працівників органів внутрішніх справ: Навчальний посібник /Донецький юридичний ін-т Луганського держ. ун-ту внутрішніх справ. – Донецьк.: ДЮІ ЛДУВС, 2007.
100. Голина В.В. Попередження тяжких насильницьких злочинів проти життя і здоров'я особи: Навчальний посібник /Національна юридична Академія України ім. Ярослава Мудрого. – Х.: Рубікон, 1997.
101. Голина В.В., Валуйська М.Ю. Запобігання злочинності в Україні: Навчальний посібник /Національна юридична Академія України ім. Ярослава Мудрого. – Х., 2007.
102. Голосніченко І.П. Адміністративне право України (основні категорії та поняття): Посібник. – К.: МАУП, 1998.
103. Голосніченко І.П., Стахурський М.Ф. Адміністративний процес: Навчальний посібник/За заг. ред. доктора юридичних наук, професора І.П. Голосніченка. – К.: ГАН, 2003.
104. Гончарук С.Т. Адміністративна відповідальність: Навч.-метод. посібник /Національний авіаційний ун-т. – К.: НАУ, 2005.
105. Гончарук С.Т. Адміністративне право України: Навчальний посібник. – К.: 2000.
106. Гончарук С.Т. Основи адміністративного права України: Навчальний посібник. – К.: 2004.
107. Губанов А.В. Полиция Запада: основы деятельности по охране правопорядка. – М.: ВНИИ МВД РФ, 1993.
108. Діяльність підрозділів міліції громадської безпеки: Курс лекцій. – Івано-Франківськ: ВОНР та РВД ПЮІ ЛьвДУВС, 2007.

109. Заброда Д.Г., Камишов О.Л., Меживий В.П., Негодченко В.О. Правові та організаційні основи попередження міліцією правопорушень на адміністративній дільниці: Навчальний посібник. – Дніпропетровськ, ДДувс, 2006.
110. Запобігання втрат серед особового складу працівників ОВС при виконанні ними обов'язків по охороні громадського порядку: Навчальний посібник /Доненко В.В., Заброда Д.Г. – Дніпропетровськ: Юридична академія МВС, 2003.
111. Калаянов Д.П., Остюченко С.М., Аносенков А.А. Правова регламентація адміністративного затримання правопорушників міліцією України: Науково-методична розробка. – Вид 2-е, доп. – Одеса: Одеський ін-т внутр. справ, 2002.
112. Калюжний Р.А., Комзюк А.Т., Погрібний О.О., Андреева О.Б., Арістова І.В. Кодекс України про адміністративні правопорушення: із змінами та доповненнями на 1 вересня 2007 р.: Науково практичний коментар. – К.: Всеукраїнська асоціація видавців «Правова єдність», 2007.
113. Колпаков В.К. Взаимодействие милиции и общественности в сфере правопорядка: Учеб. пособ. – К.: УАВД, 1993.
114. Коробов Г.А. Обеспечение прав человека в деятельности органов внутренних дел: Учебно-метод. Пособие. – Воронеж: ВИ МВД России, 2000.
115. Курінний Є.В. Розгляд звернень громадян в органах внутрішніх справ України: Навчальний посібник. – Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2000.
116. Мироненко Н.М. та ін. Законодавство України про адміністративні правопорушення та адміністративне судочинство: Посібник /Академія адвокатури України; Школа адвокатської підготовки. – К.: Прецедент, 2007.
117. Негодченко О.В. Основи діяльності органів внутрішніх справ України щодо забезпечення прав і свобод людини: Навчальний посібник. – Дніпропетровськ: ЮА МВС, 2005.
118. Новіков В.В., Чистоклетов Л.Г., Зрибнєв М.А., Алембець М.А. Засосування вогнепальної зброї працівниками міліції: Навч.-практ. посібник. – Львів, Львів. ін-т внутр. справ при НАВСУ, 1998.
119. Олефір В.І., Черній В.В., Лошицький М.В. Охорона громадського порядку в сучасних умовах: Навч.-метод. посібник. – К.: Нац. акад. внутр. справ України, 2003.
120. Правові та кримінологічні засади запобігання насильству в сім'ї: Навч. посіб. /За заг. ред. О.М. Джужі, І.В. Опришка, О.Г. Кулика. – К.: Національна академія внутрішніх справ України. – 2005.
121. Работа полиции и права человека в европейском контексте. Введение: Прав. пособие /Совет Европы. Генеральный директорат по правам человека (Страсбург); Институт конституционной и законодательной политики (Будапешт); Общественная правозащитная организация «Гражданский контроль» (Санкт-Петербург) /Марк Тейлор (авт.-сост.). – СПб.: Информационно-издательское агентство «ЛИК», 2000.

Інші джерела

122. Власов П.О. Насильство в сім'ї та організаційна робота по його подоланню. Інформаційно-практичний посібник. – Дніпропетровськ: Дніпропетровська міська громадська організація «Жіночий інформаційно-координаційний центр», 2004.

123. Власов П.О. Насильство в сім'ї та соціальна робота із сім'ями, в яких чиниться насильство. Інформаційно-практичний посібник. – Дніпропетровськ: Дніпропетровська міська громадська організація «Жіночий інформаційно-координаційний центр», 2006.

124. Власов П.О., Запоржцев А.В., Брижик В.О. Насильство в сім'ї та діяльність органів внутрішніх справ по його подоланню. Бібліотечка дільничного інспектора міліції. Інформаційно-практичний посібник. МВС України. Департамент громадської безпеки; Дніпропетровська міська громадська організація «Жіночий інформаційно-координаційний центр». – Дніпропетровськ, 2006.

125. Джиліген Джеймс. Запобігання насильству – К.: Сфера, 2004.

126. Дмитренко М.І., Заброта Д.Г. Дії дільничних інспекторів міліції в екстремальних ситуаціях: Методичні рекомендації. – Дніпропетровськ: Дніпропетровський юридичний інститут МВС України, 2001.

127. Дмитренко М.І., Тропін М.В., Власов П.О. Попередження насильства в сім'ї. Методичні рекомендації. /Дніпропетровський юридичний інститут МВС України; УМВС України в Дніпропетровській області; Дніпропетровська громадська організація «Жіночий інформаційно-координаційний центр» – Дніпропетровськ, 2001.

128. Забезпечення органами внутрішніх справ міжнародно-правових стандартів прав людини при охороні громадського порядку. Науково-практичний, документально-джерельний та навчально-методичний комплекс (у трьох частинах). – Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2001.

129. Закон України «Про попередження насильства в сім'ї» (науково-практичний коментар) під ред. О.М. Рудневої – Харків: Спайк, 2003.

130. Запобігання насильству в сім'ї. Практичний посібник для дільничних інспекторів міліції /Київ. Школа Рівних можливостей: Редактор-упорядник О.В. Ляковська. К., 2004.

131. Насильство в сім'ї. Коментар. Руднева О.М., Голіна В.В., Гуророва Н.О., Христова Г.О., Вовк Д.О. У збірнику «Гендерне законодавство: Порівняльний аналіз та коментарі». Київ: Заповіт, 2005.

132. Онишко Ю.В., Морозова Т.Р., Осипов О.В., Семенцук В.Е. Організація роботи органів внутрішніх справ щодо профілактики злочинів, які вчиняються в сімейному середовищі. Психологічні аспекти дій працівника міліції у випадку насильства в сім'ї (методичні рекомендації). – К., 2002.

133. Проблеми забезпечення особистої безпеки працівників ОВС

та представників громадських формувань під час охорони громадського порядку: Матеріали міжвуз. наук.-практ. конференції. Донецьк, 26 березня 2004 р. – Донецьк: ДЮІ МВС при ДонГУ, 2004.

134. Проект «Проблеми жінок в Україні» (Отчет об исследовании). Всемирный банк. Киевский международный институт социологии. К., 1999.

135. Соціально-економічні причини насильства в сім'ї в Україні: аналіз проблем та шляхи запобігання. – К.: Державний ін-т проблем сім'ї та молоді, 2004.

136. Шапиро Даниель. Конфликты и общение. – Кишинэу: ARC, 1997.

137. Юхновець Г.О., Андросюк В.Г., Казимиренко Л.І. та ін. Забезпечення особистої безпеки працівників органів внутрішніх справ при виконанні службових обов'язків: Науково-практичні рекомендації /Під ред. М.І. Ануфрієва, Я.Ю. Кондратьєва. – Національна академія внутрішніх справ України, 1999.

138. Стан системи попередження насильства в сім'ї в Україні: правові, соціальні, психологічні та медичні аспекти /Заг. ред. О.О. Кочемировська, К.: Вид-во ФОП Клименко Ю.А., 2010.

139. Методичні рекомендації щодо організації роботи дільничних інспекторів міліції з протидії насильству в сім'ї /Укладачі Запорожцев А.В., Брижик В.О., Мусієнко О.М., Заброта Д.Г., Басиста І.В., Київ, 2010.

140. Роль дільничних інспекторів міліції у попередженні насильства в сім'ї та жорстокого поводження з дітьми: алгоритм профілактики та припинення насильницьких дій: навчально-методичний комплекс /Укладачі: Брижик В., Буров С., Христова Г. – К.: МВС України, 2009.

141. Інформаційно-методичні матеріали та аналіз правової бази з питань попередження насильства над дітьми в сім'ї та поза нею /За заг. ред. Журавель Т.В., Христової Г.О. – К.: ТОВ «К.І.С.», 2010.

142. Модуль «Тренінг для тренерок/тренерів з гендерної рівності та впровадження гендерної політики в Україні». Запоріжжя: Друкарський світ, 2011.

143. Armatta Judith. Getting beyond the law's complicity in intimate violence against women // Willamette Law Review. V. 33, №4, Fall 1997.

144. Sasal Hanna Dorota. niebieskie karty. Przewodnik do procedury iNeterwencji Policji wobec przemocy w rodzinie. Warszawa. – 1998.

145. Legislation in the Member States of the Council of Europe in the Field of Violence against Women, Directorate General of Human Rights, Council of Europe, Strasbourg, January 2007.

146. Illinois Domestic Violence Act and other Significant Laws Affecting Domestic Violence. – Illinois Coalition Against Domestic Violence Legal Institute, 2001.

ДОДАТОК
ДО НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ПОСІБНИКА ДО СПЕЦІАЛІЗОВАНОГО КУРСУ
З ПРОТИДІЇ НАСИЛЬСТВУ В СІМ'І ДЛЯ КУРСАНТІВ
ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ МВС УКРАЇНИ
ЗАПОРОЖЦЕВ А.В., ЛАБУНЬ А.В., ЗАБРОДА Д.Г., БАСИСТА І.В., ДРОЗДОВА І.В.,
БРИЖИК В.О., МУСІЄНКО О.М.

Організація з безпеки та
співробітництва в Європі
Координатор проектів ОБСЄ в Україні

Опубліковано Координатором проектів ОБСЄ в Україні
в рамках проекту «Посилення спроможності установ, відповідальних
за протидію насильству в сім'ї в Україні»

Усі права захищені. Зміст цієї публікації може безкоштовно
копіюватися та використовуватися для освітніх і інших
некомерційних цілей за умови посилання на джерело інформації.

ОБСЄ, інститути ОБСЄ та Координатор проектів ОБСЄ в Україні не
несуть відповідальності за зміст та погляди, висловлені експертами
або організаціями в цьому матеріалі.

Україна, 01034, Київ
вул. Стрілецька, 16
www.osce.org/ukraine
© ОБСЄ 2012

Додрукарська підготовка та друк ПП «Час Друку».
01030, м. Київ, вул. Артема, 55, оф. 27
Тел.: (044) 392-72-65, 492-29-75.

Підписано до друку __.__.2012 р. Формат 70x100/16
Обсяг: Ум. др. арк. 3,25.; Обл. вид. арк.2,8;.
Наклад ____ прим.

